

Wincenty z Kielc | Gaude Mater Polonia

Pieśń kościelna, która stała się jednym z nieformalnych hymnów Polski

Gdy w 1253 roku biskup męczennik Stanisław ze Szczepanowa dołączył do grona świętych i stał się – wraz ze św. Wojciechem – patronem Polski, pojawił się problem braku utworów, które mogłyby uświetniać nabożeństwa poświęcone jego pamięci. Trzeba było stworzyć zarówno teksty łacińskie, nadające się do użytku Kościoła, jak i towarzyszące im melodie. Zadania tego podjął się Wincenty z Kielczy (ur. ok. 1200, zm. po 1261 roku), kanonik krakowski, członek zakonu dominikanów. Zapewne około 1255 roku ułożył on oficjum rymowane, czyli wierszowaną opowieść o św. Stanisławie, składającą się z antyfon i responsoriów, które odtąd mogły służyć kultowi nowego świętego. W skład tego oficjum wszedł też [hymn](#) *Gaude, mater Polonia* (Ciesz się, matko Polsko). Zakłada się, że Wincenty z Kielczy był nie tylko autorem wierszy, ale i powiązanych z nimi melodii chorałowych.

Komponowanie takich nowych utworów dla celów Kościoła przebiegało zupełnie inaczej niż w czasach późniejszych. Autor musiał nawiązać do tradycji, korzystał więc zarówno z wcześniej istniejących tekstów, jak i melodii. Był twórcą całościowej koncepcji utworu, jednak jego poszczególne fragmenty nie były już tak oryginalne. Tak stało się również w przypadku oficjum do św. Stanisława i *Gaude, mater Polonia*. Melodia tego hymnu przejęta została z wcześniejszego hymnu do św. Dominika, zaczynającego się od słów *Gaude, mater ecclesia* (Ciesz się, Kościele, matko nasza). Nie jest to więc oryginalna kompozycja Wincentego z Kielczy, a jedynie utwór przystosowany przez niego do nowych celów. Hymn ten zyskał ogromną popularność w XV i XVI wieku, porównywalną jedynie z [Bożurodzicą](#). W XIX wieku opracowano go na cztery głosy i w tej postaci wykonywany jest do dzisiaj w trakcie oficjalnych uroczystości, m.in. inauguracji roku akademickiego. Stał się jednym z nieformalnych hymnów Polski, ukazując mimowolnie jej integralny związek z tradycją całej łacińskiej Europy.

dr Paweł Gancarczyk

Stanisław ze Szczepanowa, Wikimedia Commons, CC BY-SA